

Posudek diplomové práce

Hana Poláchová

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra sociologie

Sociologické aspekty rozvodu a jeho prediktory

Diplomová práce

Předložená diplomová práce Hany Poláchové „Sociologické aspekty rozvodu a jeho prediktory“ je zaměřena na zkoumání rozvodu a jeho specifík, zejména pak zkoumání objektivně identifikovatelných charakteristik jedince či páru, které podmiňují rozvod. Práce je strukturována do sedmi kapitol s dalším členěním na podkapitoly, dále obsahuje Závěr, přehled použité literatury a dvě přílohy. Diplomová práce má charakter teoretické studie, ale pracuje také s řadou demografických a sociologických analýz. Metodologicky se opírá o teoretické studie a teoretické modely rozvodového chování, zkoumá však rozvod a jeho specifika také v kontextu historických, demografických, ekonomických či genderových souvislostí a relevantně rozvíjí sociologickou analýzu prediktorů rozvodu na datech pro ČR.

Dílčí hodnocení jednotlivých částí a kapitol diplomové práce

1 Úvod (6-7)

Úvod vymezuje hlavní cíl práce, teoretická východiska práce a metodologické přístupy. Koncipuje záměr postupů zkoumání vybraného okruhu témat a problémů, definuje záběr jednotlivých kapitol, včetně jejich struktury a charakter použitých dat.

2 Rodina v kontextu moderní doby (8-12)

Druhá kapitola rozebírá povahu současné rodiny a změny, které v posledních desetiletích působily na její vývoj a strukturu. Autorka zdařile provedla rozbor klíčových proměn moderní rodiny ve vazbě na českou rodinu a její charakteristiku. Vyšla z respektovaných studií a zdrojů a přesně analyzovala kontext sledovaných otázek – pojetí kontinuí vývoje manželských vztahů i pojetí individualizace, autonomie, identity, která rámuje soudobou charakteristiku rodiny.

3 Kapitoly z rozvodové problematiky (13-32)

Tato část práce se věnuje rozvodu a rozvodové situace u nás v právních, demografických a sociálně-psychologických souvislostech. V několika podkapitolách rozebírá významné poznatky o rozvodu jako takovém a poukazuje na složitý komplex dopadů a důsledků rozvodu jak na aktéry, tak také na jeho bezprostřední účastníky – děti či širší sociální okolí. Popírá iluzi chápání rozvodu jako „izolované události“ také poukazem na dosud, vzhledem k subjektivním faktorům, těžko změřitelné újmy na dětské psychice a osobnostním vývoji dítěte. Kapitola je dobře komponovaná, protože velice přesně vystihuje soudobou realitu manželského soužití, nemoralizuje, ale naopak pomocí sociologické analýzy rozebírá složitý sociální jev – rozvod – který s největší pravděpodobností je průvodním civilizačním jevem a jako takový je jej nutno vnímat.

4 Teorie rozvodového chování (33-42)

Tato kapitola se soustřeďuje na teorie rozvodového chování. Vzhledem k možnostem rozsahu práce se soustřeďuje na soudobé nejčastěji citované teorie – a to teorie směny a její různé modifikace včetně kritických výhrad sociálních věd. Tato kapitola je velice dobře strukturovaná a přehledná - vede k ucelenému sociologickému pojetí zkoumaného tématu.

5 Prediktory rozvodu (43-80)

Pátá kapitola je stěžejní částí diplomové práce a to obsahově i rozsahem. Jsou v ní definovány a podrobně analyzovány všechny důležité prediktory rozvodu. Odborně cenné jsou již vstupní podkapitoly, které jsou zaměřeny na kategorizaci prediktorů dle dvou stěžejních autorit (L.K.White a D.Feng). Velmi zdařilá je však střední část této kapitoly, která velmi precizně analyticky s odkazy na příslušné zdroje a prameny strukturuje a rozebírá jak „vnější“, tak „demografické“, „life course“ či „osobnostní“ a další prediktory. Domnívám se, že je zde prezentován vyčerpávající počet faktorů, který může dokonce uspět uplatníme-li přísná kritéria na komplexitu. Kapitola je pro pochopení tématu klíčová, protože tematizuje další soudobé společenské kontexty, které jsou zřejmé až po složitém zkoumání na první pohled nesouvisejících faktorů – například objasnění rizika rozvodu analýzou interaktivních vlivů položek socioekonomického statusu či vysvětlení významu závislosti intenzity prediktoru na řadě jiných proměnných a za daných podmínek atd. Přínos takto náročně vymezeného zpracování tématu je nesporný, protože umožňuje uchopit téma v jeho soudobé proměnlivosti a sociální dynamice.

6 Analýza dat ISSP 2002 (81-98)

V této kapitole autorka provedla komparaci dat z českého mezinárodního výzkumu (ISSP) s výsledky zahraničních výzkumu. Postup i způsob provedení loglineární analýzy, přes jistá omezení (velikost vzorku a další) byly zvoleny velice kvalifikovaně. Zjištění jsou velice zajímavá a přinášejí i nové inspirace k pokračování výzkumu tímto směrem. A to odmyslím od bezprostředního závěru autorky

této analýzy, který oponuje dosud tradovaným a zažitým představám o bezproblémovém soužití muže s tradičním postojem k rozdělení domácích prací s ženou s egalitárním chápáním partnerského vztahu, které většina české populace pokládá z hlediska rizika rozvodu za téměř bezvýznamné a odmítá reflektovat tuto neshodu jako možný silný (i když často skrytý) prediktor rozvodu v soudobém kontextu pracovních a sociálních změn. Také tato kapitola je velmi dobře zpracovaná vede k ucelenému sociologickému pojetí zkoumaného tématu vzhledem k české rodině.

7 Závěr (99-102)

Obsahuje jednak shrnutí přínosu jednotlivých kapitol práce, jednak prezentuje výsledky provedeného zkoumání objektivně měřitelných (a tedy pro zkoumajícího poznatelných) faktorů rozvodu. Sociologicky relevantně se vypořádává s různými omezeními empirických výzkumů a datových souborů, správně poukazuje na časovou podmíněnost výpovědí a zjištění. A tím prezentuje i kritickou reflexi dosud provedených podobných výzkumů u nás – chybí jim longitudinální charakter a nemáme proto na rozdíl od jiných zemí možnost provést tolik žádoucí analýzu prediktorů rozvodu. K výpovědím o soudobé rodině se proto často používají parciální zjištění, jejichž vypovídací hodnota, je možná dost problematická.

Celkové hodnocení práce

Předložená diplomová práce je v oblasti společenských věd první odbornou studií zaměřenou na téma „prediktory rozvodu“ u nás vůbec. Splňuje i nároky na vědecké zpracování tohoto tématu. Proto celkově hodnotím diplomovou práci Hany Poláchové jako, v mnoha ohledech, velice dobře zpracovanou odbornou studii. Dokázala téma rozvodu pojednat jak teoreticky, tak analyticky v jeho strukturální a kontextové charakteristice. To byl úkol ambiciózní a koncept, který zvolila, odborně přínosný. Pracovala se sociologickým aparátem, dokázala využít různých relevantních teoretických i empirických datových zdrojů. K práci žádné výhrady nemám, protože Hana Poláchová vždy dokázala v průběhu konzultací buď výhrady přijmout a zapracovat nebo svůj přístup věcně a precizně obhájit. Po dobu konzultací pracovala zcela samostatně, s vysokou invencí, senzitivitou a zaujatostí pro zvolený cíl práce.

Zvláště lze ocenit:

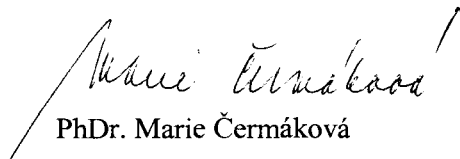
- náročně zpracované teoretické pasáže diplomové práce, které čerpají jak z cizojazyčné literatury, tak z českých zdrojů, a neopomíjejí nejen žádnou z klíčových prací k tomuto tématu, ale v některých ohledech zřetelně vyplyne vysoká odborná schopnost diplomantky pracovat s textem,

řada zahraničních studií je totiž mimořádně odborně náročná a jejich pochopení předpokládá znalost souvisejících poznatků;

- vyváženost a skloubení a strukturaci celé práce. Lze ocenit zejména schopnost a odbornou erudici při skloubení různých konceptů a metod;
- vynikající srozumitelný jazyk, styl práce, preciznost sociologických definic a argumentů;
- excelentní využití možností a forem různých analýz (včetně statistických) jako poznávacího instrumentu pro porozumění tak složitému jevu jako je rozvod a jeho prediktory.

Doporučuji práci k obhajobě a hodnotím ji stupněm: výborně

V Praze dne 14. května 2006

PhDr. Marie Čermáková
Sociologický ústav AV ČR